

Selles osas antakse ülevaade üldkohtute korraldusest Saksamaal.

Üldkohtud – sissejuhatus

Kohtualluvus tsiviilasjades

Kohalikud kohtud (*Amtsgerichte*) arutavad esimese astme kohtuna tsiviilasju – peamiselt neid, milles nõude väärtus on kuni 5000 eurot. Mõningaid asju, näiteks üürivaidlusi ning perekonna- ja ülalpidamisküsimusi, lahendavad nad ka nõude väärtusest sõltumata.

Kohalikus kohtus arutab kohtuasja üks kohtunik.

Piirkonnakohtud (*Landgerichte*) arutavad esimese astme kohtuna kõiki tsiviilasju, mis ei kuulu kohalike kohtute pädevusse. Need on tavaliselt vaidlused, mille puhul nõude väärtus ületab 5000 eurot.

Üldreeglina lahendab ka piirkonnakohtus kohtuasja üks kohtunik. Keerukamaid ja põhimõttelise tähtsusega kohtuasju otsustab kolmest elukutselisest kohtunikust koosnev kolleegium.

Piirkonnakohtud käsitlevad **teise astme** kohtuna kohalike kohtute poolt tsiviilasjades tehtud otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi. Apellatsioonkaebusi arutab tavaliselt kolmest kohtunikust koosnev kolleegium.

Piirkonnakohtute juurde võib moodustada **kaubandusajade kolleegiume**. Need lahendavad kaubandusvaidlusi esimeses ja teises astmes.

Kaubanduskolleegiumi koosseisu kuuluvad üks kohtunik (eesistuja) ja kaks ärivaldkonna inimest (kaasistujad).

Liidumaade kõrgeimad üldkohtud (*Oberlandesgerichte*) on tavaliselt teise astme kohtud. Tsiviilasjades vaatavad nad läbi piirkonnakohtute otsuste ja kohalike kohtute perekonnaasjades tehtud otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi.

Liidumaade kõrgeimate üldkohtute kolleegiumid (*Senate*) koosnevad tavaliselt kolmest elukutselisest kohtunikust. Tsiviilasju, mis ei ole eriti keerukad ega põhimõttelise tähendusega, võib anda menetlemiseks ka ühele kohtunikule.

Kõrgeim üldkohus on **Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus** (*Bundesgerichtshof*), mis on viimase instantsi kohus, kus vaadatakse läbi üksnes kassatsioonkaebusi. Saksamaa Liitvabariigi kõrgeima üldkohtu kolleegiumid koosnevad viiest elukutselisest kohtunikust.

Kohtualluvus kriminaalasjades

Esimese astme kohtud

Kohtute pädevus kriminaalasjades on sätestatud **kohtute seaduses** (*Gerichtsverfassungsgesetz*) (edaspidi GVG). Kriminaalasju menetleb esimese astme kohtuna kohalik kohus, kui ei ole sätestatud, et kohtuvaidlus kuulub piirkonnakohtu või liidumaa kõrgeima üldkohtu pädevusse (GVG § 24 lõike 1 punktid 1–3). Kriminaalkohtu kohtunik teeb süüteo kohta otsuse (GVG § 25), kui:

asja aluseks on erasüüdistus

või eeldatav karistus ei ületa kahte aastat vangistust.

Kõigil ülejäänud juhtudel langetab otsuse kaasistujatega kohus (*Schöffengericht*) (GVG § 28), mis koosneb ühest elukutselisest kohtunikust ja kahest kaasistujast.

See kohus menetleb keskmise raskusastmega kuritegusid, mis on kohaliku kohtu pädevuses (GVG § 24 lõike 1), kui neid ei ole antud menetlemiseks kriminaalkohtu kohtunikule (GVG § 25). Need on kohtuasjad, mille puhul on karistuseks kahe kuni nelja aasta pikkune vangistus. Kohut võib prokuratuuri taotlusel laiendada (GVG § 29 lõike 2), kui prokuratuur ja kohus leiavad, et kohtuasja ulatuse tõttu on vaja kaasata teine kohtunik.

Piirkonnakohtu pädevust reguleerib GVG § 74 lõike 1. Selles on sätestatud, et piirkonnakohus tegeleb kõigi kuritegudega, mis ei kuulu kohaliku kohtu või liidumaa kõrgeima üldkohtu pädevusse, s.o juhul, kui teo eest ette nähtud pikem vanglakaristus.

Saksamaa karistusseadustik (*Strafgesetzbuch*) eristab väärtegu (*Vergehen*) ja kuritegu (*Verbrechen*). Kuritegu on tegu, mille on eest seadusega ette nähtud vähemalt üheaastane vangistus. Kuriteod on seetõttu väärtegudest tõsisemad.

Piirkonnakohtu pädevusse kuuluvad kõik kuriteod, mille puhul eeldatav karistus ületab nelja-aastast vangistust (GVG § 74 lõike 1, teise lause esimene osa). Selline pädevus kehtib ka juhul, kui prokuratuur otsustab esitada asja selle erilise tähtsuse tõttu piirkonnakohtule, ehkki tavaliselt kuulub see kohaliku kohtu pädevusse.

Piirkonnakohtus arutab kriminaalaja esimeses astmes suur kriminaalkolleegium (*Große Strafkammer*), mis koosneb üldjuhul kolmest kohtunikust ja kahest kohtukaasistujast. GVG § 76 lõike 2 kohaselt võib suur kriminaalkolleegium menetluse avamisel või istungi kuupäeva kindlaksmääramisel otsustada, et asja arutavad ainult kaks kohtunikku ja kaks kaasistujat.

Liidumaa kõrgeima üldkohtu pädevusse kuuluvad esimeses astmes GVG § 120 lõigetes 1 ja 2 loetletud kuriteod, millest enamik on kuriteod Saksamaa Liitvabariigi julgeoleku või püsijäämise vastu. Saksamaa Liitvabariigi kõrgeima üldkohtu kriminaalkolleegium (*Strafsenat*) võib koosneda viiest kohtunikust, kellest üks on eesistuja. Siiski võib kriminaalkolleegium menetluse alguses vastu võtta otsuse, et asja arutavad kolm elukutselist kohtunikku, kellest üks on eesistuja, kui kohtuasja maht või keerukus ei nõua kahe täiendava kohtuniku kaasamist (GVG § 122 lõike 2 esimene ja teine lause).

Edasikaebamine

Apellatsioonkaebusi kohaliku kohtu otsuste peale (kriminaalmenetluse seadustiku [*Strafprozessordnung*, StPO] § 312) arutab **piirkonnakohus**, kusjuures edasikaebuse vaatab läbi väike kriminaalkolleegium (*Kleine Strafkammer*) (GVG § 76 lõike 1), mis koosneb ühest elukutselisest kohtunikust ja kahest kaasistujast. Kui tegemist on apellatsioonkaebusega otsuse peale, mille on teinud laiendatud (kaasistujatega) kohtukoosseis, kaasatakse teine elukutseline kohtunik (GVG § 76 lõike 6). Lisaks on StPO § 335 alusel võimalik kohtuotsuse peale tavalises korras edasi kaebamise asemel esitada kassatsioonkaebus, tuginedes selle vastuolule õigusnormiga (nn kaebeinstantsist ülehüppamine (*Sprungrevision*)).

Kassatsioonkaebuse ehk kaebuse üksnes õigusküsimustes (*Revision*) saab esitada mis tahes esimese astme kohtuotsuse või liidumaa kõrgeima kohtu otsuse suhtes (StPO § 333). Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus on kassatsioonkohus (*Revisionsinstanz*) liidumaa kõrgeima kohtu ja apellatsioonikohtu suurte kriminaalkolleegiumide kõigi otsuste suhtes (§ 135(1) GVG). Saksamaa Liitvabariigi kõrgeima üldkohtu kolleegiumides lahendavad kassatsioonkaebusi viis elukutselist kohtunikku, kaasa arvatud eesistuja. Piirkonnakohtu (muude) otsuste suhtes esitatud kassatsioonkaebuste kohta langetab otsuse liidumaa kõrgeim kohus.

Seotud lingid

Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus

Viimati uuendatud: 14/05/2021

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.